

N:o 90.

Af herr **O. H. Ström**, om ändring af 4 §, 2 mom. brännvinsförsäljningsförordningen.

Vid 1896 års riksdag väckte jag följande motion:

»Ett oskick, som på senare åren, i synnerhet i de norrländska landtkommunerna, i oroväckande grad tilltagit, är efterkrafssändningen af spirituosa, hvarigenom kommunernas sträfvan att genom utminuterings- och utskänkningsrättigheternas indragning verka i nykterhetens och sedlighetens intresse i högsta grad motverkas.

Genom lättheten för hvem som helst, han må vara i aldrig så torftiga omständigheter, att, tack vare efterkrafvet, medan sjöfarten ännu pågår, kunna få spirituosa sänd till orten för att, när penningar hunnit anskaffas, utlösas hos ångbåtskommissionären eller speditören, som härvidlag äro mellanhänder, lockas den fattige arbetaren, drängen eller bondsonen att requirera den förderfliga varan, hvilket eljest icke skulle skett. Dessutom lockas köparne att köpa så stort parti som möjligt genom löftet i braskande tidningsannonser att erhålla desto flera gratisflaskor, ju större parti, som köpes. En god del af sommarens förtjenster, som eljest kunnat insättas i sparinrättningar eller användas till andra nyttiga ändamål, åtgår till utlösande af det efterlängtade efterkrafsgodset, om icke medel dertill rent af lånas af andra. Då man omsider utlöst varan, fördelas den som oftast emellan en mängd intressenter i affären, en i lag förbjuden salning, som åklagaren blott sällan blir i tillfälle att beifra, så vida icke under den omedelbart efter delningen företagna grundliga afprofnigen af varan och det deraf föranledda ruset intressenterna komma i tvist med hvarandra, som slutligen urartar

till slagsmål och blodsdåd, vid hvilkas beifrande under ransakningens gång den ursprungliga anledningen till brotten kommer i dagen.

Inom min valkrets hafva blott under sista halfåret af dylik anledning timat två sådana fall, då de misshandlade blott genom omsorgsfull läkarevård undgått döden, men föröfvarne af dåden, som i nyktert tillstånd icke varit illa kända, fått gälda sina under ruset utöfvade våldsamheter med längre tids straffarbete.

Att, sedan kronobetjeningen genom nitiskt fullgörande af sin pligt lyckats utrota lönkrögeriet, ett annat knappast mindre ondt skall uppstå genom efterkrafssändningen är beklagligt, och måste en damm häremot sättas genom införande i lagstiftningen af sådana stadganden, som stäfja oskicket och för kronobetjeningen underlätta ordningens upprätthållande.

Att stora landsdelar skola lida, därför att några spirituosa-handlande, utan risk, enär varan återfås, om den ej utlöses, skola inhösta stora vinster, kan icke vara förenligt med det allmänna bästa. Att affärer sådana som de af mig angifna måtte vara lukrativa, framgår deraf, att allt flera och flera firmor börja bedrifva sådana, hvilket synes af de i synnerhet mot slutet af seglationen talrika tidningsannonserna med erbjudande af flaskor på köpet.

Af hvad jag nu anfört framgår tydligt, att kraftiga åtgärder måste vidtagas för att göra slut på det florerande oskicket och afvärja den hotande landsplågan, men för en enskild motionär är svårt att angifva de förändringar eller tillägg till bränvinslagstiftningen, som böra göras, utan torde det vara lämpligast att detta öfverlemnas åt bevillningsutskottet, som dertill är bäst kvalificerad.

Ett verksamt medel tror jag dock det skulle vara, om det stadgades, att efterkrafssänd spirituosa skulle vara underkastad beslag och afsändaren dessutom bötfällas till högre belopp för hvarje gång han gjorde sig skyldig till förseelsen, hvarjemte hvar och en, hvilken i egenskap af kommissionär eller eljest tillhandagår vid emottagandet och utlemnandet af dylik spirituosa eller förmedlar liqvider för densamma, skulle likställas med den, som tillhandagår med anskaffande af spirituosa, och därför bötfällas.

På grund af min utveckling af ärendet i fråga får jag vördsamt föreslå, att Riksdagen måtte besluta sådana bestämmelser i bränvinsförsäljningsförordningen, att efterkrafssändning af spirituosa blir förbjuden och att ansvar för öfvertädelse af förbudet blir stadgad icke allenast för afsändaren af spirituosa, utan äfven för den eller dem, som befämja sådana affärer genom att i ett eller annat afseende dervid biträda såsom mellan-

hand emellan säljare och köpare, samt att mot efterkraf afsänd spirituosa skall vara beslag underkastad och dömas förbruten.»

Stockholm den 20 januari 1896.

O. H. Ström.»

Med anledning af denna min motion yttrade sammansatta bevillnings- och lagutskottet:

»Då 1874 års riksdag för sin del antog den bestämmelse, som återfinnes i nu gällande förordning angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895 § 4 mom. 2, att innehafvare af rättighet till försäljning af bränvin icke må låta genom ombud å annat ställe än det, der han sin försäljningsrätt utöfvar, till köpare utlemna bränvin i mindre belopp än den kvantitet, som utgör minimigränsen för partihandel med bränvin, så skedde detta, enligt hvad Riksdagen uti sin skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t framhöll, för att sålunda förekomma det missbruk, att en person, som å ett ställe förvärfvat sig en laglig minuthandels- eller utskänkningsrättighet, på andra orter antog ombud, hvilket af köpare upptog requisitioner å bränvin, anskaffade sådant från sin hufvudman och derefter utlemnade det i önskade kvantiteter till köparne. Riksdagen ansåg det nemligen naturligt, att, om ett sådant förfarande finge ohämmadt fortgå, den kommunerna tillförsäkrade rätten, att inom sig ordna bränvinsförsäljningen i ordningens och sedlighetens intresse, skulle kunna omintetgöras.

Det bör naturligtvis icke ifrågasättas och skulle ej heller låta sig göra att genom lagbestämmelser alldeles förbjuda innehafvaren af rätt till minuthandel med eller utskänkning af bränvin att försälja spirituosa till förbrukning å annan ort än den, hvilken hans försäljningsrättighet omfattar. Men att fortgå på den väg, som 1874 års Riksdag såväl genom sitt ofvannämnda beslut som genom antagandet af bestämmelsen i 1 mom. af 4 § i gällande bränvinsförsäljningsförordning, att ingen eger tillhandagå allmänheten med anskaffande af bränvin i mindre belopp än han sjelf eger försälja, beträdt, och söka förhindra den försäljning af spirituosa till personer å andra orter än den, der en försäljningsrätt gäller, som kan planläggas och utföras i större omfattning, det synes utskottet vara både riktigt och öfverensstämmande med vår bränvinslagstiftnings anda och mening.

Motionären har öfvermält — och utskottet är äfven på grund af sin egen kännedom om hithörande förhållanden öfvertygad om rättigheten af hans uppgift — hurusom det, i synnerhet i de norrländska landtkommunerna, florerande oskicket att anskaffa spirituosa mot betalning genom ef-

terkraf, medfört synnerligen skadliga verkningar. Det är vanligt nog, att firmor, som ega rätt till försäljning af bränvin i stadskommuner, anställa ombud i landsorten, hvilka efter annonsering i tidningarna upptaga order å requisition af spirituosa och sedermera insända requisitionerna till vederbörande firma, som expedierar det reqvirerade till köparen, i de flesta fall mot efterkraf. Då ombudet sålunda icke tager befattning med varans utlemning till köparen, kan firman icke straffas för öfverträdelse af förbudet i 4 § 2 mom. af bränvinsförsäljningsförordningen, och enligt underrätts såväl af hofrätt som högsta domstolen fastställda utslag har ombudet ej heller i sådant fall funnits straffbart enligt samma paragrafs mom. 1. Utskottet anser, att man genom införande i bränvinsförsäljningsförordningen af ett förbud mot utlemnande af bränvin mot efterkraf för betalningen skulle hindra missbruk af ofvan angifna och liknande art. Ty det är, såsom motionären också framhållit, just den omständigheten, att försändelsen icke behöfver betalas förr än den framkommit till den ort, der köparen uppehåller sig, som lockar allmänheten att på detta sätt förskaffa sig spirituosa, och stadgandena i 34 § af ifrågarande förordning lära föranleda till, att säljaren icke i större skala gent emot allmänheten å annan ort använder lockelsen af kredit för köpeskillingen. — Att lämpligheten af bestämmelser mot utlemnande af bränvin mot efterkraf sedan länge varit allmänt insedd, synes utskottet också framgå deraf, att för statens jernvägstrafik alltsedan år 1875 är gällande förbud mot att belägga sändning af bränvin och andra brända spritvaror med efterkraf för godsets värde (hvilket förbud år 1886 utsträcktes äfven till vin), och att sedermera de allra flesta enskilda jernvägar antagit enahanda bestämmelse, hvilken i allt fall gäller för samtrafiken mellan statens och enskilda jernvägar.

Om behöfligheten och lämpligheten af ett förbud mot utlemnande af spirituosa mot efterkraf å annat ställe än det, der vederbörande utöfvar sin försäljningsrätt, är utskottet sålunda ense med motionären, men under det denne föreslår, att en öfverträdelse af detta förbud skulle medföra straffpåföljd icke blott för afsändaren, utan äfven för den, som uppträdt såsom mellanhand mellan säljare och köpare i en dylik affär, så anser utskottet, att ansvaret endast bör drabba säljaren. Då vidare motionären hemställer om ett stadgande, att mot efterkraf sänd spirituosa skulle vara underkastad beslag och kunna dömas förbruten, kan utskottet ej heller biträda denna delen af hans förslag, då enligt utskottets mening icke sjelfva afsändandet af varan till köparen utan först dess utlemnande till honom bör medföra ansvar för säljaren.

Det förbud, hvarom utskottet sålunda vill hos Riksdagen hemställa, anser utskottet lämpligast kunna införas uti 4 § 2 mom. af bränvinsförsäljningsförordningen, och det sålunda att efter ordet »låta» införas orden »vare sig mot efterkraf för köpeskillingen eller»; och utskottet föreslår, att motsvarande straffbestämmelse införas i § 42 af förordningen genom att ersätta orden: »eller begagnar någon mot hvad i § 4 mom. 2 stadgadt är ombud för bränvins utlemnande» med orden: »eller förbryter sig någon mot hvad i § 4 mom. 2 stadgadt är om bränvins utlemnande».

På grund af hvad utskottet sålunda anfört, hemställer utskottet, att Riksdagen, i anledning af herr Ströms föreliggande motion, ville för sin del besluta, att §§ 4 och 42 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin eller andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 24 maj 1895 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 4. 1. Ej må någon tillhandagå allmänheten med anskaffande af bränvin i mindre belopp än han sjelf eger försälja.

2. Ej heller må innehafvare af rättighet till försäljning af bränvin låta vare sig mot efterkraf för köpeskillingen eller genom ombud å annat ställe än det, der han sin försäljningsrätt utöfvar, till köpare utlemna bränvin i mindre belopp än 250 liter.

§ 42. Idkar någon minuthandel med eller utskänkning af bränvin vid tillfälle, då försäljningsrätten ej utöfvas får, eller å annat ställe än der till uppgifvet är, eller förbryter sig någon mot hvad i § 4 mom. 2 stadgadt är om bränvins utlemnande å annat ställe, än det, der han sin försäljningsrätt utöfvar, eller tillåter den, som icke är till utskänkning berättigad, att, då han i parti eller genom minuthandel säljer bränvin, något af det sålda på försäljningsstället förtäres eller afhämtas i mindre belopp än han är berättigad föryttra, eller förbryter sig den, som till minuthandel med eller utskänkning af bränvin berättigad är, mot § 26 mom. 3 och 5 eller § 27, böte första gången från och med 30 till och med 60 kronor samt andra gången från 60 till och med 120 kronor och vare dessutom andra gången sin rätt till minuthandel eller utskänkning förlustig. Lag samma vare, om den, som erhållit rättighet till utskänkning å passagerarefartyg, utöfvar densamma annorledes än i § 13 mom. 2 medgifvet är eller utan att iakttaga de inskränkingar dervid, som i öfrigt kunna hafva blifvit af Kongl. Maj:ts befallningshafvande jemlikt samma lagrum föreskrifna»

och blef utskottets hemställan utan diskussion bifallen i båda kamrarna.

Efter det vederbörande blifvit hörda har Kongl. Maj:t 25 september 1897 fastställt Riksdagens beslut, och är det sålunda nu förbjudet att försälja spirituosa mot efterkraf.

Detta förbud har man nu emellertid börjat kringgå på så sätt, att samtidigt med det man sänder requirerade spritdrycker, hvilka adresseras i afsändarens eget namn, en fullmagt sändes till requirenten, hvarå är taget postförskott motsvarande det belopp sändningen går till; när nu requirenten har utlöst fullmagten har han endast att gå till jernvägsstationen eller ångbåtskommissionären och utqvittera varan.

Det vore därför af nöden för att hindra kringgåendet af förbudet mot försäljning af spirituosa mot efterkraf, att förbud mot försäljning af spirituosa mot postförskott äfven stadgades, och får jag därför hemställa,

att Riksdagen måtte besluta, att 4 paragrafen 2 momentet i förordningen angående försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker af 24 maj 1895, sådan den lyder i kongl. kungörelsen af 25 september 1897 skall hafva följande lydelse. Ej heller må innehafvare af rättighet till försäljning af bränvin låta vare sig mot efterkraf *eller postförskott* för köpeskillingen eller genom ombud å annat ställe än det, der han sin försäljningsrätt utöfvar, till köpare utlemna bränvin i mindre belopp än 250 liter.

Stockholm den 27 januari 1898.

O. H. Ström.